
Általános kérdések

93/001

NEELAMEGHAN, A. [ed.]: [Celebration of the life and work of Dr S R Ranganathan.] = Libri. 42.vol. 1992. 3.no. 169-281.p. Bibliogr.

Ranganathan-emlékszám a tudós születésének 100. évfordulójára

Bibliometria; Életrajz [forma]; Ember-gép kapcsolat; Gépi információkeresés; Hivatkozásmutató [forma]; Információtechnológia; Könyvtártudomány története; Osztályozáselmélet; Összehasonlító könyvtártudomány; Szakirodalmi szemle [forma]; Tudományrendszertan

A tematikus emlékszám hét tanulmánya a következő területeken vizsgálja Ranganathan munkásságának hatását: osztályozáselmélet; gépi információkeresés; tudományrendszertan és speciális adatbankok; ember – gép kapcsolat; információtechnológia; bibliometria; nemzetközi könyvtárügy. Külön tanulmány mutatja be műveinek hivatkozottságát és a rájuk vonatkozó fontosabb irodalmat.

93/002

INGWERSEN, Peter: Information and information science in context = Libri. 42.vol. 1992. 2.no. 99-135.p. Bibliogr. 74 tétel.

Az információ és a tájékoztatástudomány – történeti és tudományrendszertani összefüggéseiben

Információ; Informatika; Könyvtártudomány története; Tudományrendszertan

A cikk három szakaszban mutatja be az információtudomány fejlődését: a tudomány létrejötte

a második világháború előtt, a hatvanas és hetvenes évek útkeresése, és „hivatalos” tudományágkénti megalapozása az 1977-től 1980-ig terjedő időszakban. A szerző ismerteti a tudomány kiterjedését és jelenlegi állapotát, rámutat öt fő kutatási területére (információátadás az emberi, kognitív kommunikációs rendszerekben; a kívánt információról alkotott fogalom; az információs rendszerek és az információátadás hatékonysága; az információ és az előállítója közötti kapcsolat; az információ és a használó közötti kapcsolat) és a kapcsolódó tudományágakra (nyelvtudomány, pszichológia, számítástechnika stb.). Az információtudomány jelenlegi és jövőbeli irányzataira is felhívja a figyelmet.

(Autoref. alapján)

Terminológia

Lásd 55

Történet

93/003

PALLIER, Denis: Les bibliothèques universitaires de 1945 a 1975: chiffres et sources statistiques = Bull.Bibl.Fr. 37.tom. 1992. 3.no. 58-69.p. Bibliogr.

Res. angol nyelven.

A francia egyetemi könyvtárak 1945 és 1975 között: adatok és statisztikai források

Egyetemi könyvtár; Könyvtártörténet -nemzeti

A francia egyetemi könyvtárak mai arculata 1945 és 1975 között kezdett kialakulni. De az erre az időre vonatkozó adatokat tartalmazó források meglehetősen szétszórtak és hiányosak. A jelen cikk megkísérlő összefoglalni a rendelkezésre álló adatokat, ismertette a használat, a berendezések és a szolgáltatások fejlődését. Következtésként megállapítja, hogy a francia könyvtártörténetnek ez a kutatási szempontból elhanyagolt időszaka további vizsgálatokat igényelne.

(Autoref. alapján)

93/004

GLAZKOV, M.N.: Biblioteki v gody NEPa (po arhivnym dokumentam) = Sov.Bibliotekoved. 1992. 3/4.no. 86-91.p.

A NEP időszakának könyvtárai (levéltári dokumentumok alapján)

Könyvtártörténet -nemzeti

Érdekes és megszívlelendő történelmi tapasztalatot tartogat a ma könyvtárosa számára az a sokoldalú próbálkozás, amely a polgárháborút követően az 1921-22-es években a könyvtárak létfenntartására irányult. A központi költségvetés pénzhiánya miatt általános likvidálási tendencia uralkodott, és kísérletképpen vagy inkább kényszerűségből bevezették a térítéses könyvtárhasználatot.

A gyakorlati szemléletű könyvtárosok a térítés bevezetését eleinte üdvözltek. A könyvtárhasználati díj területenként igen differenciált volt: Vitebskben például havi 10-20 rubel, a csuvasoknál 500-300 rubel egy évre. A tanulók, a katonák, a tanárok és a rendőrök 25-50%-os kedvezményeket kaptak, ingyenességet a szakszervezeti tagok élveztek. Az így befolyt összegek azonban a sürgős kiadásokon kívül szinte semmi mást nem fedeztek. A térítéses rendszer pozitív és negatív jelenségeit mérlegelve az I. oroszországi könyvtárügyi konferencia megállapította, hogy komolyabb anyagi előnyökkel ez a rendszer sem szolgált. Helyenként ugyan több könyvet tudtak vásárolni a könyvtárak, másutt viszont lényegesen csökkent a látogatottság.

Az áldatlan helyzetre újabb meg újabb megoldások születtek. Először a kis könyvtárakat próbálták összevonni, majd az egyes könyvtárak iparvállalatokhoz való kapcsolása vallott kudarcot, mivel azok gazdaságilag még erőtlenekek voltak. Községi könyvtárak üzemeltetését igyekeztek átadni szakszervezeteknek, iskoláknak, közgazgatási intézményeknek. Néhány helyen a lakosság segítségével fűtöttek, hozták helyre a könyvtárépületet, de könnyen belátható, hogy mindez a katasztrofális helyzeten nem javított lényegesen. A „könyvek természetes halála” következtében a könyvtárosoknak egyre több restaurálási és kötészet munkát is el kellett látniuk.

Végül 1923-ra a közkönyvtári hálózatból mindössze 10% maradt meg, az állami finanszírozásnak köszönhetően 534 megyei és járási könyvtár működött, úgy, hogy évi hat alkalommal átlag 200 könyvhöz jutott. Hiába szerepeltek a területi költségvetési igényekben a könyv- és folyóiratrendelések, jóváhagyásra nem kerültek.

Üdvözítő megoldásnak látszott a mozgókönyvtár-hálózat létrehozása. Ezt a Narkompros (Közoktatásügyi Népbiztosság) a nagy és kistelepléseket egyaránt kiszolgáló univerzális kulturális eszközként javasolta, de megszervezésének és irányításának nem volt gazdája. Hamarosan kiderült, hogy a véletlenszerűen megjelenő, s a rossz útikörülményekkel birkózó mozgókönyvtárak még kevésbé hatékonyak, mint az állandó épülettel bíró könyvtárak, de ez utóbbiak fenntartásának megszervezése – csak helyi erőkre támaszkodva – képtelenség volt.

Az állam valójában nem tudta a könyvtárak működtetéséhez szükséges eszközöket megadni. Tehetetlenek voltak anyagi eszközök hiányában a helyi hatóságok is. Mindeközben a könyvtár és könyvtárügy jelentőségét magasztaló lelkes felhívásokból sehol sem volt hiány.

A szerző figyelmünket a szomorú következmények sorára irányítja: könyvtárak zártak be tömegesen, a bezárt könyvtárak állománya tönkrement vagy kifosztották; lényegesen csökkent az olvasók száma, a könyvtári közellátás elvét megsértve egyre zártkörűbbé vált a könyvtárhatalmi jog; párhuzamosságokat és szétforgácsolódást eredményeztek a könyvtári irányítás szabályozatlanságai. A színvonal felmérhetetlen csökkenését okozta, hogy eközben elsősorban a szakképzett könyvtárosok kerestek más munkát.

Mindez a 20-as évek elején a legnagyobb könyvéhség és könyvhiány idején történt, de intő példaként szolgálhat: hová vezet – a kultúra és a könyvtárak esetében – a saját önfenntartásra épülő gazdasági irányzat?! És lám milyen messze kerülhet a szólam – „a könyv, a könyvtár a nép felvilágosításának eszköze” – és a mindennapok gyakorlata egymástól.

(Bíró Júlia)

93/005

PEEL, Bruce: Fernando Columbus and his library = Can.Lib.J. 49.vol. 1992. 4.no. 295-297.p. Bibliogr.

Fernando Columbus és könyvtára

Könyvtártörténet -nemzeti; Magánkönyvtár; Nemzeti könyvtár

Kolumbusz Kristóf legfiatalabb (és törvénytelen) fia könyvszerető, könyvgyűjtő ember volt, aki egy spanyol nemzeti könyvtár létrehozását is javasolta, és ellenezte a cenzúrát az állományok létrehozásában. 1539-ben bekövetkezett haláláig egy 15-20 ezer kötetből álló könyvtárat sikerült összeállítania. Sajnos mára e kiváló gyűjteménynek csak egy töredéke létezik a Biblioteca Colombinában, amely a sevillai katedrális körzetében található.

(Autoref.)

Lásd még 1-2

KÖNYVTÁR- ÉS TÁJÉKOZTATÁSÜGY

Általános kérdések

93/006

MALINCONICO, S. Michael: Information's brave new world = Lib.J. 117.vol. 1992. 8.no. 36-40.p. Bibliogr. 12 tétel.

Az információk „szép, új világa”

Információtechnológia; Jövő könyvtára; Könyvtárosi hivatás; Számítógép-hálózat

Az információiparban tapasztalható rohamos változások új korszakot nyitnak a könyvtárak és a könyvtárosok számára. Míg a nyolcvanas években még szervesen illeszkedett a számítógép a hagyományos könyvtári funkciók keretébe, napjainkra nyilvánvalóvá vált, hogy elkerülhetetlen a könyvtár fogalmának újraértelmezése. A gyűjtemény-